

Wat is haalbaar?

Behandeldoelen en behandelplannen in de verslavingszorg

Op 5 maart 2009 ging Harrie Jansen, onderzoekscoördinator bij het IVO, met pensioen. Als afscheid werd een seminar georganiseerd dat in het teken stond van wat haalbaar is bij de behandeling van verslaafden. Vooral de behandelrelatie tussen de behandelaar en de verslaafde nam een prominente plaats in op deze middag. Denise van Eeden van het EFP was aanwezig en schreef het volgende verslag.

Tijdens de opening gaf Harrie Jansen zelf het startschot door te stellen dat de behandelrelatie wellicht belangrijker is dan de interventie zelf. Daarbij komt wel kijken dat de doelgroep van verslaafden moeilijk is en dat een competente behandelaar nodig is om een goede behandelrelatie op te bouwen.

Voor het slagen van de behandeling is het daarbij van belang dat de behandelaar samen met de verslaafde effectieve behandeldoelen stelt. De presentatie van Bea Tiemens, werkzaam bij de Gelderse Roos, richtte zich op wat effectieve behandeldoelen zijn. Uit de literatuur blijkt dat effectieve behandeldoelen zijn: specifiek, leerdoelen, persoonlijk relevant, actie georiënteerd, positief geformuleerd en gericht op het hier en nu. Een manier om effectieve behandeldoelen op te stellen is middels de SMART-methode. Tiemens pleit er wel voor dat de volgorde van het opstellen van doelen verandert van SMART naar MSRTA.

Anne Goossensen, verbonden aan de Hogeschool InHolland en het Erasmus MC, haakte hier verder op in door te stellen dat goede behandelplannen beginnen met een goede behandelrelatie. Zij heeft onderzoek uitgevoerd naar de wijze waarop je kunt meten of iemand in staat is tot het aangaan van een goede behandelrelatie. Als je kunt meten hoe 'goed' een behandelaar een relatie aan gaat en dit in punten kunt uitdrukken is een leergang mogelijk. Manieren om die kwaliteit te meten zijn onder andere: de '*shared decision making*-methode' of door motiverende gesprekstechnieken. Ook kan door de de '*Theory U*' van Otto Schärmer gemeten worden hoe goed iemand kan luisteren. Ook dat is van invloed op een goede behandeling. Door bijvoorbeeld empatisch te luisteren creëer je begrip en kan een goede behandelrelatie worden opgebouwd.

De presentatie van Evelien Joosten, die gepromoveerd is op onderzoek naar de module 'samen beslissen', liet zien dat door goede behandeldoelen te stellen waarbij er overeenstemming is over de behandeldoelen, de behandeling meer kans van slagen heeft. Volgens de module zijn er vijf gesprekken nodig om tot resultaat te komen. Eerst is er een introductie, dan volgt de onderhandeling over de behandeldoelen. Middels een lijst van 24 behandeldoelen die je aan de cliënt voorlegt ga je een rangorde maken in de mate waarin er moet worden gewerkt aan bepaalde behandeldoelen. Bij dit gesprek komt uiteindelijk de overeenstemming over de behandeldoelen tot

stand: het samen beslissen. Bij het derde gesprek maak je een tussenevaluatie: zijn de doelen gehaald, kloppen ze nog of moeten ze wellicht bijgesteld worden. Het vierde gesprek dient in een eindevaluatie om te kijken of de doelen zijn gehaald en of er nog vervolgdelen moeten worden gesteld. In het vijfde gesprek, dat drie maanden na de behandeling plaats vindt, wordt gekeken hoe het met de cliënt gaat. Uit de resultaten van de methode blijkt dat er een duidelijke verbetering is te zien in het primair middelengebruik dat bij veel patiënt is afgenomen. De cliënten worden weerbaarder en daarnaast wordt door de hulpverleners een betere therapeutische relatie ervaren.

Als laatste spreker trad Wouter van de Graaf op. Hij is zelfstandig gevestigd onderzoeker vanuit het cliëntenperspectief en zorgde voor een reflectie op de presentaties van de drie andere sprekers. Hij stelde de plaats van de cliënt in het geheel centraal. Daarnaast geeft hij aan dat het belangrijk is voor hulpverleners om breder te kijken dan alleen het doel (een drugsvrij leven) op zich, maar ook dat de hulpverleners de tijd hebben en krijgen om zich te vergissen en te verbeteren. Met de huidige tijdsdruk lukt dat niet altijd, maar hier zou verandering in moeten komen. Als laatste geeft hij aan dat zingeving een erg belangrijk item moet zijn in de behandeling.

De middag werd afgesloten met een discussie, waarbij de sprekers in een panel zaten en er vragen uit de zaal konden worden gesteld. Al met al een leerzame discussie die prachtig werd afgesloten door de slotopmerking van een ex-client die benadrukte dat de behandelrelatie een belangrijk onderdeel is in de behandeling om deze te doen slagen.